

Chybí spolupráce

S oxfordským výzkumníkem Ianem Goldinem o souvislostech globalizace a probíhající pandemie

TOMÁŠ LINDNER

Po řadu let jste v přednáškách za jednu z hlavních hrozeb současnosti označoval pandemie. Co vás k této předpovědi vedlo?

Věnujeme hodně času a peněz armádám a přípravám na války, ale historicky největším zabíjákem byly vždy pandemie. V uspokojení z pokroků medicíny jsme na to zapomněli, přitom bylo zřejmé, že s postupující globalizací riziko nové pandemie stoupalo.

Jak to myslíte?

Globalizací míním propojenost, sílící proudy technologií, idejí, obchodu, financí, lidí – ale také nových hrozeb přes hranice států. Všude na světě rychle rostou velká města a velké slumy i nehygienické trhy leží poblíž letišť, ze kterých se během 36 hodin můžete dopravit kamkoli na světě. Takové prostředí není vhodné jen k šíření dobrých stránek globalizace, třeba obchodu a turismu, ale i epidemií. Svět je čím dál více provázaný, jeho různé regiony na sobě stále více závisí a mám obavy, že se tuto komplexitu nesažáme dostatečně pochopit a připravit se na hrozby, které z ní vyplývají.

Globalizace podle svých různých kritiků přispívá k ničení klimatu a biodiverzity, k růstu nerovnosti i masové migraci, svět se kvůli ní stal závislým na levné výrobě v autoritářské Číně – a teď tu máme koronavirus. Není tedy nakonec globalizace méně pozitivní, než se dlouho zdálo?

Jsem velkým zastáncem globalizace, žádná síla v dějinách lidstva nepřinesla tolik pokroku a růstu životní úrovně tolika lidem v tak velkém tempu. Česko je skvělým příkladem: posunulo se od úrovně ze sovětských časů do současného stavu díky otevření hranic, díky globalizaci. Pokud na globalizaci ubereme a vrátíme se ještě více k národním státům, tak zaprvé zchudneme a zadruhé budeme ještě méně schopní

FOTO UNIVERSITY OF OXFORD

IAN GOLDIN (65)

Původem jihoafrický ekonom byl v letech 2006–2016 ředitelem Oxford Martin School, která se specializuje na multidisciplinární výzkum globalizace. Před nástupem do akademické sféry působil ve vrcholných pozicích v OECD a ve Světové bance a byl poradcem Nelsona Mandely. Je autorem knih *Butterfly Defect* (*Motýlí defekt* / 2014), která zkoumá systémová rizika globalizace, a *Age of Discovery* (*Věk objevů* / 2017), jež na dnešní dobu pohlíží jako na druhou renesanci, v níž řada nových technologií, idejí, trendů tak jako u „první“ renesanci dramaticky mění lidské životy.

zmíněným globálním problémům čelit. Problém podle mě není globalizace, ale fakt, že ji musíme mnohem lépe spravovat.

Jak by taková lepší globální správa mohla vypadat na poli pandemií?

Pandemie je výjimečná v tom směru, že může přijít odkudkoli na světě. U klimatických změn nebo rizika finančních krizí snáze najdete pár odpovědných – hlavní znečišťovatele či velká finanční centra. Ale zdroj pandemie může ležet v kterékoli zemi, zvláště v těch chudých. Potřebujeme proto posílit globální epidemiologický monitoring. Konkrétně by měla v regionech vzniknout speciální jed-

notka složená z expertů a lékařů, vybavená technologiemi a dobrým rozpočtem, která bude situaci sledovat a v případě nové nákazy dokáže rychle na jakékoli místo vycestovat a izolovat je. Jakmile se totiž virus dostane na velké letiště, tak už je pozdě, tak můžeme jako teď pouze reagovat. Vedle toho je třeba masivně investovat do výzkumu vakcín, nejen aktuálně pro koronavirus.

Omezí koronavirus globalizaci?

V některých ohledech se globalizace změní. Zkrátí se globální dodavatelské řetězce, které byly dosud velmi závislé – a zranitelné – na Číně. Myslím, že zboží určené pro asijský trh se dále bude vyrábět ve východní Asii, ovšem část produkce určená Evropanům a Američanům se více přiblíží těmto trhům. Tento trend probíhal již před pandemií, kdy se díky 3D tisku, umělé inteligenci a průmyslovým robotům část výroby začala přesouvat zpět do Evropy nebo USA. Na změnu dodavatelských řetězců tlačí i nacionalismus a protekcionismus, zvláště ve Spojených státech. Koronavirus tento trend posílí.

Stoupne kvůli koronaviru moc Číny na úkor Západu?

Ekonomické těžiště světa se už deset let posouvá na východ a nevnímám to jako hru s nulovým součtem, tedy že rostoucí moc Číny je nutně na úkor Západu. Můj pohled je ten, že ani jeden z globálních problémů, jakými jsou kyberkriminalita, pandemie, klimatické změny nebo stoupající rezistence vůči antibiotikům, nedokážeme bez Číny vyřešit. Není to zkrátka realistické. Takže máme na výběr: buď budeme spolupracovat, nebo tyto problémy zůstanou.

Po finanční krizi 2008 vzal George W. Bush do ruky telefon a volal do celého světa, i čínskému vedení. Následovala koordinovaná a úspěšná společná reakce na globální ekonomický problém. Teď se děje pravý opak. V Bílém domě sedí prezident, který Covidu-19 říká „čínský virus“, ve vedení planety je totální vakuum a místo toho pozorujeme vzájemné obviňování velmocí.

Spolupráce je urgentní, a to nejen v hospodářských otázkách, ale také při rozvoji vakcín, sdílení lékařského vybavení, organizace vzájemné pomoci podle toho, jak epidemie bude na některých místech přibývat a jinde zase mizet. ●